

VERGELYKING TUSSEN DIE GENESINGSTEOLOGIE VAN JOHN G LAKE EN HANNES JONKER

Marius Nel

Skool vir Bybelwetenskappe en Bybeltale,
Noord-wes Universiteit, Potchefstroom

Abstract

In this article the theological thinking on healing of two leaders in the Apostolic Faith Mission of South Africa (AFM) is discussed. John G Lake, together with Thomas Hezmalhalch, came to South Africa in 1908 to preach the Pentecostal message. From their work the AFM originated. Lake did his apprenticeship with Dowie and his Zionist Movement, where divine healing received great emphasis. Hannes Jonker joined the AFM at the end of the 1980s and spent his academic life at a theological seminary, writing about and practicing divine healing. There are remarkable similarities between these two men's ideas. Both preferred the term 'divine healing' in order to emphasise that healing is the exclusive work of God. Both explained illness in terms of sin, and healing in terms of the atonement. Both of them emphasised that the local congregation is the body of Christ mediating healing to ill people. Differences between them consist of the way they use the Bible in their attitude towards medical help; and Jonker's admission that sickness might in some instances be inexplicable, while Lake persisted in his view that all illness can be treated in a biblical way.

1 INLEIDING

Die twee belangrikste kerkleiers in die Apostoliese Geloof Sending van Suid-Afrika (AGS van SA) wat 'n teologiese bydrae tot die onderwerp van goddelike genesing gemaak het, is John G Lake (18 Maart 1870-16 September 1935), een van die (twee) grondleggers van die AGS en die Pinksterbeweging in Suid-Afrika, en Dr Johannes P L (Hannes) Jonker (16 Julie 1929-28 Maart 1997), wat in die tachtigerjare van die twintigste eeu by die AGS aangesluit het. Dié artikel vergelyk hulle onderskeie teologiese standpunte, en toon verskille sowel as ooreenkoms aan. Die ooreenkoms dui op kontinuïteit binne die Pinksterbeweging wat tradisioneel goddelike genesing sterk beklemtoon het, terwyl die verskille dui op verskuiwinge in siekteprofile oor jare sowel as teologiese gesofistikeerdheid wat deur Dr Jonker in die AGS ingedra is.

Die doel van die vergelyking is om navorsers aan te moedig en in staat te stel om die invloed van die verkondiging en praktisering van goddelike genesing binne die AGS te ondersoek, in die lig van die bydraes wat Lake en Jonker gelewer het.

Die Pinksterbeweging ontstaan teen die agtergrond van verskeie bewegings: die eerste en tweede evangeliese ontwakings van die agtende en negentiende eeu respektiewelik en die geloofsgenesingsbeweging met Johann Blumhardt, Dorothea Trudel en Otto Stockmayer as belangrikste Europese eksponente en Ethan O Allen, Charles Cullis en John Alexander Dowie as belangrikste Amerikaanse eksponente.

Veral John Dowie van die Christian Catholic Apostolic Church in Zion is die apostel van genesing wat in die periode van 1894 tot 1905 dieselfde bekendheid verwerf as Oral Roberts sedert die Tweede Wêreldoorlog (Chappell 1983:284). Deur sy International Divine Healing Association verwerf hy 'n netwerk van volgelinge regdeur die wêreld. Hy vestig die grootste geloofshuis tot nog toe in die VSA, bou 'n tabernakel wat 8 000 huisves en stig 'n utopiese gemeenskap, die stad van Zion in Illinois. Chappell (1983:286) beskryf hom as "a flamboyant and persuasive healing evangelist who focused his ministry almost exclusively upon the practice of faith healing ..."

Dowie se radikalisme lê in sy eis dat geloofsgenesing altyd onmiddellik plaasvind, en sy verwerping van enige mediese hulp, veral medikasie. "Dr Dowie was ongelukkig baie vyandig teen medici en het hul arbeid dikwels verkleineer en sodoende hul gramskap op die hals gehaal" (Horn 1984:3). Sy weerstand teen mediese hulp kom volgens Chappell (1983:289-290) uit sy studentedae toe hy as lekekapelaan van die universiteitshospitaal in Edinburgh werk. Hy woon die lesings van beroemde Skotse spesialiste by, en kom diep onder die indruk dat die kuns van medisyne in sy dag nie 'n eksakte wetenskap is nie, en dat dokters dikwels fouteer en verkeerd diagnoseer.

2 JOHN G LAKE SE GENESINGSTEOLOGIE

2.1 Biografiese gegewens

John G Lake kom onder Dowie se bediening tot bekering, en Dowie se beweging vorm die leerskool vir Lake. Lake dien as ouderling in die CCACZ, nadat Dowie hom met genesing van rumatiek bedien het by sy Healing Home. In Lake se eie woorde: "Do you know when my legs straightened out it taught me the beginning of one of the deepest lessons that ever came to my life. It taught me that God did not appreciate a man with crooked legs, any more than He does with a crooked soul. I saw the abundant power of the Gospel of salvation, and that it was placed at the disposal of man to remove the unChristlikeness of his life, and if there was unChristlikeness in the body, we could get rid of the curse by coming to God and being made whole" (Reidt 1989:30).

Lake word in 1891 as predikant van die Metodiste kerk georden, maar verruil die bediening vir 'n besigheidsonderneming. Hy neem sy sterwende broer na Dowie se genesingshuis waar hy oombliklik gesond word, en sy suster ontvang 'n paar dae later ook genesing.

Sy eie vrou word ook ernstig siek. Lake lees Handelinge 10:38, en besef dat Jesus die Geneesheer is en Satan die verdrukker. Dit is die sleutel tot die hele evangelie (Reidt 1989:18). Sy eggenote word dieselfde dag genees. In 1900 word sy vrou in 'n skietongeluk verwond maar na gebed is sy gesond. Sy weier enige mediese hulp.

In 1901 verhuis die Lakes na Zion City waar Lake hom in die leerstelling van goddelike genesing verdiep, en as diaken, later ouderling asook bestuurder van die boudepartement dien. In 1904 bedank hy nadat Dowie se finansiële verknorsing bekend word (Burger 1987:131).

Lake raak in 1907 oortuig dat die doping met die Gees 'n noodsaklikheid vir elke gelowige is (Lindsay 1976:23; Langerman 1983:80). Hy bid saam met Thomas Hezmalhalch vir 'n vrou wat aan reumatiiese ontsteking ly as hy in tale begin praat. Onmiddellik nadat hy met die Heilige Gees vervul is, het die werking van die Gees in hom begin. Hy meen dat die doel daarvan was om in hom die karaktertrekke van Jesus Christus te openbaar (Lindsay 1976:27). Nog 'n gevolg van sy doping met die Gees beskryf Lake (Lindsay 1971:17) so: "My nature became so sensitized that I could lay hands on any man or woman and tell what organ was diseased, and to what extent, and all about it." Lake het ook kontak met William Seymour wat die dryfveer agter die Azusastraat-herlewing in Los Angeles is, en hulle bly bevriend (Burger 1987:132).

Lake en Hezmalhalch voel geroep om die Pinksterboodskap na Suid-Afrika te bring, en hulle vertrek in April 1908. Na etlike dienste in Kaapstad en 'n kort besoek aan Pretoria kom hulle in Johannesburg aan. Die Sionistegemeente stel hulle kerkgebou in Breestraat 88 tot beschikking van die Amerikaanse sendelinge (Lake 1983:33). Feitlik oornag verander hierdie gemeente in die eerste Pinkstergemeente (Du Plessis 1984:40).

By die eerste diens word die swart werknemer van 'n welgestelde gesin na gebed genees. Die werkgewer vra die volgendeoggend in besonderhede uit na die genesing. Die genesing werk soos 'n vonk in 'n kruitvat (Burger 1987:16). Talle van die eerste lidmate getuig dat hulle by die beweging aangesluit het nadat hulle genees is na gebed (Burger 1987:178). In 1911 skryf Lake dat daar binne drie jaar 2 023 bevestigde gevalle van genesing onder sy bediening in Suid-Afrika voorgekom het.

2.2 Beskouing van genesing

Die AGS het van meet af vaste teologiese beginsels in verand met goddelike genesing gehad, omdat Lake en Hezmalhalch die bepalende rol gespeel het om dit te vestig (Burger 1987:177-178). Die invloed van Sionisme en Andrew Murray deur middel van die invloed van P L le Roux moet hierby in berekening gehou word (Lindsay 1979:125).

Die basiese uitgangspunt en eerste beginsel was dat siekte van Satan afkomstig is. God wil niemand siek maak nie, en siekte bring geen eer aan God nie. Die Bybel bring siekte in verband met Satan en sy magte.

Die tweede beginsel is dat dit God se wil is om genesing aan sy siek kinders te skenk. So belowe Hy in die Bybel.

Die derde beginsel is dat klem op die mens se geloof val. Een van die grootste redes hoekom mense nie gesond word nie, is ongeloof.

2.2.1 Skrifgebruik

Lake se genesingsteologie kan as fundamentalisties getypeer word in die sin dat alle Bybeltekste op een vlak geplaas word en gelyke gesag kry. Tekste word dikwels los van hul konteks aangehaal en geïnterpreteer. Sy preke is van Bybeltekste deurspek, dikwels in die vorm van 'n lang lys. Maar nêrens word 'n poging aangewend om die konteks van tekste te verklaar of om Bybelse gegewens te sistematiseer nie.

2.2.2 Keuse van term

'Geloofsgenesing', 'gebedsgenesing' en 'goddelike genesing' is dikwels in die geloofsgenesingsbeweging as wisselterme gebruik, maar Lake volg Dowie (en Murray) in die uitsluitlike gebruik van 'goddelike genesing' (Hanekom 1985:iv-viii). Die keuse van die term is belangrik omdat dit die gebruik in die AGS bevestig. Lake kritiseer ander terme omdat dit aandag op die mens en sy prestasie vestig, terwyl "goddelike genesing" aandui dat genesing eksklusief God se werk is. Hy genees onmiddelik of middelik.

Lake (1954b:15) definieer 'goddelike genesing' as die verwydering deur die krag van God van siekte, die proses of daad waardeur Hy 'n beskadigde menslike liggaam, die tempel van die Gees, herstel deur vreemde oortreders daaruit te verjaag. Goddelike gesondheid is om elke uur in kontak met God te leef sodat sy lewe deur die mens se liggaam, gees en siel vloei.

2.2.3 Definisie van siekte

Siekte is die aanvang van die dood. Dood is die gevolg van sonde. Daarom is daar geen siekte in God nie, en was daar geen siekte in die mens voor die sondeval nie. Deur sonde word die God-mens aarde-mens. Daarom is sonde die ouer van siekte. Siekte is die gevolg van sonde. Daar kan nie siekte wees as daar nie sonde is nie (Reidt 1989:108). As jy siekte analyseer, vind jy meestal sonde daaragter, nie noodwendig 'n daad van sonde of persoonlike sonde nie, maar soms die luiheid van die siel, passiwiteit van die gees of versuim van Bybelstudie, geloof, gebed en liefde (Lindsay 1979:54).

Daarom is die regte benadering tot siekte dieselfde as tot sonde: dit is iets haatliks wat bestraf, uitgewerp en vernietig moet word (Reidt 1981a:167).

Daar is drie soorte siektes: siekte van die liggaam, siel en gees. Die basiese siekte is siekte van die gees. Die mens wat ten volle in sy gees genees word, sal volkome genesing in sy liggaam geniet. "... the whole problem is cleaning up a man in his spirit" (Lindsay 1971:37). Die mens wat in sy liggaam siek is, is reeds vir geruime tyd in sy gees siek. Dit het van die siel na die gees

gegaan, en van daar na die liggaam. Elke fisiese verandering in die liggaam kan na 'n geestelike toestand nagespeur word (Lindsay 1971:37).

Lake (1968:5) vertel byvoorbeeld in sy dagboek van 'n vrou vir wie hy gaan bid het met 'n verlamde arm as gevolg van klierinfeksie in haar keel. Na gebed het haar lyding opgehou, maar daar was geen verdere bewyse van genesing nie. Die kliere het hard gebly en die arm was kragteloos. "Ons sal weer moet gaan want daar was iets geesteliks in verband met haar wat nie duidelik was nie", is Lake se kommentaar.

2.2.4 Wie bedien genesing?

Wie is geroep om die sieke met genesing te bedien? In die moderne kerk is die prediker die siel en sentrum van die kerk (Lake 1960b:22). Daarenteen was die vroeë Kerk 'n struktuur van geloof wat uit manne en vroue bestaan wat elk in 'n spesifieke bediening bekwaam was. Hierheen moet ons vandag op pad wees, om die bediening deur elke lidmaat te herontdek. Hierdie waarheid sou vir baie jare onontdek bly tot die moderne kerk aandag daarvan gee (Langerman 1983:77-82).

Dit is die reg en voorreg van die gedoopte kind van God om die Godegewe krag wat in hom is deur die Heilige Gees, te beoefen om vir siekes te bid. Elke gelowige is die verteenwoordiger van God (Lake 1948:15). “Jesus knowing the world's need of healing, provided definitely for physicians (disciples, ministers, elders, those with the Gifts of Healing) who would minister, not pills and potions, but the power of God” (Lindsay 1979:134).

Op grond van Markus 16:14-20 skryf Lake (Reidt 1981b:4) dat dit nie die predikant of selfs spesifieke individu met besondere kragte is nie, maar gewone gelowiges, die ‘everyday man’, wat die evangelie aanvaar en as dissipel deur God gebruik word om vir genesing te bid. Dat dit nie gereeld gebeur nie, is omdat die geheim verlore gegaan het van die bewuste, lewende, invloeiende en uitvloeiende Gees wat in die dissipel is wat met die Gees gedoop is (Reidt 1989:127). Deur die doping in die Gees kom woon God self in die mens se persoonlikheid. God besit die mens. En Hy genees deur die mens (Lindsay 1971:13).

Wat verder nodig is, is dat die gelowige sy geestelike lewe gesond sal hou deur drie oefeninge: voeding op die Woord, voortdurende openbare belydenis van wat die gelowige is en wat Jesus vir hom beteken, en gemeenskap met Jesus. “... as your spirit becomes strong and vigorous, there issues from it a faith that is triumphant and creative ...” (Lindsay 1971:39). Dan mag die gelowige weet dat “when we are in right communion with the Lord, there is not enough power in all hell to put disease upon our little finger” (Lindsay 1971:43). Vir dié rede roep Lake (Reidt 1989:32) uit: “Beloved, the triumph of the gospel is enough to make any man the wildest kind of an enthusiastic optimist.”

Interessant dat skeppende wonderwerke na bewering ook in Lake se bediening sou voorgekom het. 'n Vrou wat 'n histerektomie gehad het, het na gebed 'n kind gehad. En iemand se been het vyf sentimeter gegroei.

2.2.5 Teologiese onderbou

Goddelike genesing mag nie los van die heil gesien word nie. Heil is inklusief van alles wat God vir die mens se gees, siel en liggaam doen (Lindsay 1976:19). Genesing is daarom deel van die heil van Jesus Christus. As God iemand genees, is dit sy demonstrasie aan daardie mens dat sy sondes vergewe is (Lindsay 1979:17). Daarom behoort ware belydenis altyd gebede vir genesing vooraf te gaan (Lake 1960a:17). Versoening beteken *at-once-moment*, eenwording in liggaam, siel en gees met Christus.

2.2.6 Onderskeid tussen lyding en siekte

Die Christen kan verwag om te ly, wat versoeking, valse beskuldiging, vervolging, moegheid, skipbreuk, ens insluit. Dit verwys na lyding ter wille van die evangelie (Reidt 1981a:54-5, 98). Siekte kom egter van Satan en is nie God se wil nie. Hier kan die gelowige onmiddellike verlossing verwag. "Never did Jesus tell a person that he must remain sick" (Reidt 1981a:56).

Die implikasie is dat siekte nie as 'n kruis beskou kan word nie. Paulus se 'doring in die vlees' verwys na vervolging ter wille van sy geloof.

Siekte het nooit in die Seun van God se liggaam voorgekom nie, alhoewel Hy gehoorsaamheid geleer het uit wat Hy gely het (Heb 5:8). Lyding is deel van gelowiges se leer- en opleidingsproses (Reidt 1981a:36). Dit verwys nie na siekte nie.

Daarom is dit geloofsvernietigend om te bid oor siekte: "Laat u wil geskied" (Lindsay 1979:131). "We believe that this attitude of mind and this reasoning of mind is due to the ignorance of the plain Word and Will of God, as revealed through Jesus Christ ... In His desire to bless mankind, He willed once and for all and forever that Man should be blessed and healed" (Lindsay 1971:46).

2.2.7 Houding jeens mediese wetenskap

In 'n preek sê Lake (Reidt 1981a: Preface): "It is not my purpose to degrade medical practice. It is man's best effort to lift himself out of the mess Adam brought upon the race by his high treason. I only wish to present God's better way". Die beter weg bestaan uit geneeshere in die vorm van dissipels, pastore, ouderlinge en genadegawes van gesondmaking, en die bediening van die krag van God (Lake 1960c:26).

Om jou liggaam aan die Here toe te vertrou maar dan dokter toe te hardloop as jy siek word, is sonde van ongeloof. "It is a violation of your consecration to God" (Reidt 1981a:121). Daar moet onthou word dat die mediese wetenskap in Lake se dag baie meer onontwikkel was en baie minder suksesse kon toon. Lake se negatiewe houding kan ten minste deels hieruit verklaar word.

Die probleem met gelowiges se gebruik van medisyne is dat siekte die mens op die plek wil bring dat hy na God roep, maar medikasie ontneem die mens van daardie geleentheid omdat vertroue op iets buite God gestel word, soos Hiskia gedoen het (Lake 1954a:21). Selfs Jesus het die pynverligter van sy dag geweier (Matt 27:34). By geleentheid spreek Lake (Reidt 1989:53) sy radikale houding oor medisyne so uit: "Throw your medicine in the toilet, and then apologize to the toilet."

2.2.8 Menslike faktor

Die menslike faktor in genesings was nie uitgesluit nie, soos gesien in die notule van die Uitvoerende Raad vir 22 Januarie 1909 waarin ene broer Schneidermann uit die kerk bedank. As rede voer hy aan: "a great deal of very

sad exaggerations in cases had been made, that messages had been given not by God, etc and that the name of God was dishonoured thereby". Die Raad bespreek die brief en noteer dat die klag veel waarheid bevat. "Resolved: in future to use the utmost caution, and to do all in our power with the help of God to eliminate from the work whatever was not of God; and to admit to the public that many mistakes had been made, even if such a confession cost humiliation."

3 HANNES JONKER SE GENESINGSTEOLOGIE

3.1 Biografiese gegewens

Hannes Jonker was vir veertien jaar predikant in die Nederduitse Gereformeerde Kerk Bothaville-Noord, en daarna het hy vir agt jaar pastorale en mediese sielkunde aan die Universiteit van Stellenbosch doseer voor hy hom in 1977 laat doop en by die AGS aansluit. Pas nadat hy by die AGS aansluit, waarvan sy swaer, dr F P Möller, die leier is, word hy na die AGS Teologiese Kollege in Auckland Park beroep. Hy doseer pastorale teologie en stig 'n spreekkamer wat hy tot met sy aftrede in 1990 bedryf.

Jonker het aan ongeneeslike reumatoëde artitis gely. Hy ontmoet die Rooms-Katolieke vader Francis MacNutt (wat intussen as priester bedank het) wat vir enkele dae in Suid-Afrika is. In 'n kort gesprek wys MacNutt op die oorsaak van sy siekte, die geestelike pyn wat voortvloeи uit 'n lewensingsteldheid van verwyt wat die hoofeienskap van Jonker se lewe geword het. Hy bid saam met hom en waarsku dat die genesing etlike weke gaan neem (Jonker 1989b:11). Uit dié ervaring formuleer Jonker sy genesingsteologie.

Ná hy sy emeritaat aanvaar het, vestig die Jonker-egpaar hulle in Bloemfontein waar hulle by die gemeente onder leiding van pastoor Pieter Peens, 'n goeie vriend en leerling van Jonker se genesingsteologie, inskakel. Dr Jonker tree by talle geleenthede in gemeentes op, asook in die Bloemfonteingemeente. Wanneer die 'Toronto blessing' na Suid-Afrika oorwaai met sy oordrewe emosionele manifestasies van 'die Gees se werking', beywer past Peens hom om dit ook in sy gemeente gevestig te kry. Dr Jonker spreek hom ten sterkste uit teen wat hy as geesdrywery beskryf. Die meningsverskil dryf 'n wig tussen die twee manne, en dr Jonker bedank uit die AGS om hom by die Nederduitse Gereformeerde Kerk aan te sluit. Hier lei hy 'n selgroep van die gemeente. Later het pastoor Peens die dwaasheid van sy standpunt ingesien en die Toronto Blessing versaak.

3.2 Beskouing van genesing

3.2.1 Benaming

Jonker (1986a:29) beskryf goddelike genesing in terme van die bloedverdienste van Jesus. Hy verwerp die praktyk van geloofs- en gebedsgenesing omdat die aandag en klem op die mens (sieke of bedienaar)

se geloof en gebed geplaas word. Genesing is die werk van Jesus deur sy Gees.

3.2.2 Definisie van siekte

Mediese wetenskap het die mens aanvanklik as materialisties en liggaamlik, as 'n evolusionistiese en meganiese wese, 'n anatomiese samestelling van organe en fisiologiese prosesse beskou (Jonker 1984c:8; 1986c:15). Psigosomatiese of psigofisiologiese geneeskunde plaas al meer klem op die beslissende rol wat abnormale emosionele spanning in liggaamlike siekte kan speel. Siekte word al meer as 'n epifenomeen beskou, 'n byproduk van die individualiteit en besondere lewensituasie van die mens. Die 1 500 siektes wat die mens teister het nie soveel oorsake nie (Jonker 1984a:25).

Die kerk is dikwels nog in die verouderde mensbeskouing vasgevang, terwyl die Bybel siekte in terme van die mens se gees, versteurde verhoudings, skuld en vergifnis, innerlike pyn en die behoefté aan liefde verklaar. "Siekte is die oppervlakverskynsel van innerlike wanorde" (Jonker 1984d:11-12). Genesing lê in die ontdekking dat jy nie 'n slagoffer van 'n onpersoonlike en neutrale siekte is nie, maar dat siekte beteken dat jy teen jou eie ontwerp in leef. Siekte het betrekking op jou verhouding met God en ander mense. "Siekte is in 'n hoë mate 'n kommunikasiekrisis" (Jonker 1987a:11).

Die belangrikste siektes in die orde van frekwensie is: hartsiektes, kanker, geestesiektes en alkoholisme (Jonker 1982:10). Intense emosionele spanning oor jare lei tot meeste van dié siektes, asook ander: reumatoëde artitis, migraine, hooikoors en asma, galstene, maagsere, ulceratiewe kolitis en chroniese velsiektes (Jonker 1984c:9). Om effektief te wees, sal die kerk se genesingsbediening met fundamentele siekte moet handel, wat die Bybel 'n gees van vreesagtigheid of krankheid noem. Dit moet op die innerlike mens gerig wees want siekte is in 'n groot mate 'n lewenswyse, 'n gebeure tussen mense (Jonker 1985e:7). "Die feit is dat 80% of selfs meer van pasiënte wat die spreekkamer van die algemene praktisyn besoek, deur die pastor gehelp sou kon word omdat hulle klagtes psigofisiologiese reaksies is" (Jonker 1989a:243).

Siekte kan toegeskryf word aan: geestelike pyn wat die gevolg van eie of ander se sonde is; haat en bitterheid wat dikwels onbewus is en teen mense, die lewe en God gekoester word; selfhaat of 'n swak selfbeeld; en 'n fisiologiese substraat wat uit die immobilisering van liggaamsfunksies lei (Jonker 1989a:250).

Die volgende moontlikhede in die diagnostering van siekte bestaan (Jonker s.a.:8-9):

- Siekte as binding van die gees wat deur sonde veroorsaak word. Die regte terapie is die belydenis van sonde en die aanvaarding van vergifnis, wat bitterheid aflê en 'n lewe van liefde lei.
- Siekte as binding in die siel waaruit spanning, angs en depressie groei as gevolg van konflik en trauma van die

- verlede. Terapie hiervoor is genesing van herinneringe wat deur gesprek en gebed gefasiliteer word.
- Siekte as binding in die liggaam waar gelowiges die gebroke werklikheid deel en onderworpe is aan siekte. Die terapie hiervoor is gebed om fisiese genesing.
 - Siekte as binding in sielsliggaamliekheid, wat siekte in die liggaam is as gevolg van 'n binding in die siel of gees. Terapie behels gesprek, gebed en meditasie.
 - Siekte as binding deur bose magte, wat in die liggaam of gees kan manifesteer. Bevryding is die aangewese terapie.

Genesing behels dan: die hantering van die trauma van wanverhoudings; blootlegging van morbiede denkpatrone; hantering van onheilige emosies soos haat, jaloesie, aggressie en afhanklikheid; aflegging van 'n perverse wil en gebed vir liggaamlike simptome en siektes (Jonker 1989a:251).

Om siekte dus as die wil van God te sien waarin die gelowige moet berus, is misplaaste vroomheid. Siekte het eerder met 'n verkeerde lewenswyse te make, van 'n keuse om met siekterevakkende emosies saam te leef, van selfgesentreerdheid, verwyt, jaloesie, afguns, bekommernis, skuldgevoelens, vrees, droefheid en frustrasie van basiese behoeftes (Jonker 1985d:9-10).

Jonker gebruik die onderskeiding van hart, siel, gees en liggaam maar beklemtoon dat die mens as 'n eenheid bestaan (Jonker 1983c:7).

3.2.3 Koinoterapie

Jonker plaas nie die genesingsbediening in die konteks van die massa-evangelisasiediens nie, maar van die gemeente as liggaam van Christus. Eers hier kan verantwoordelike nasorg aan pasiënt verskaf word, in die kleingroep van die plaaslike gemeente (Jonker 1984a:21). Die kleingroep skep *koinonia* wat 'n voorwaarde vir genesing is. In die wisselwerking van mekaar te ontmoet en God te ontmoet, lê die andersoortigheid van die kerk, asook sy besondere krag in die wêreld. "Alleen langs hierdie weg word die kerk die genesende liggaam van Christus in die wêreld" (Jonker 1984a:12).

Koinonia is die helende ruimte van warm, liefdevolle kontak, van genesing van die persoon en nie slegs van die siekte nie. In *koinonia* leer die mens om rustig te word en te ontspan, om hom oop te stel vir die volheid van die teenwoordigheid van God en om gereinig te word van skuld, vrees, verwyt en ang (Jonker 1983d:33).

Die beginsel waarop koinoterapie berus, is: "Ons probeer almal om gesond te wees sodat ons gelukkig kan wees. Dit sou beter wees as ons probeer om gelukkig te wees sodat ons gesond kan wees" (Jonker 1984b:8).

Koinoterapie bestaan uit verskillende elemente: 'n individuele diepte-gesprek in die spreekamer van die pastor, 'n *koinonia*-gesprek in die konteks van die kleingroep, die funksionering van Geestesgawes, handoplegging en salwing met olie, gebed om vergifnis en die aanvaarding van vrysspraak, aanbidding en verkondiging en nasorg (Jonker 1984a:34-38; 1983a:11-13).

Nasorg is nodig omdat genesing dikwels 'n proses is. Dit bestaan daaruit dat mense geleer word om in die lig te lewe, om deel te hê aan die gemeenskap met die Gees en om die krag te ervaar van reiniging deur die bloed van Jesus (Jonker 1984a:38). Die mens moet leer om sy visie nie meer deur die seer van die verlede te laat bepaal nie omdat hy funksioneel outonoom geword het en realisties uit die hier-en-nou leef (Jonker 1985c:16).

3.2.4 Verantwoordelikheid vir sieke

Die gemeente, wat *ekklesia* van God, liggaam van Christus en *koinonia* van die Gees is, is God se genesingsmetode in die wêreld. "Die geneesde liggaam word 'n genesende liggaam" (Jonker 1984a:29). Genesing is die funksie van mense wat die liggaam van die Here geword het en daarom in onderlinge verbondenheid tot beskikking van God is, en van mekaar en die wêreld (Jonker 1985b:6). Die implikasie is dat die kerk sal moet leer om verantwoordelikheid vir siek mense te aanvaar. Dit is onverantwoordelik om sporadies vir siekes te bid, verwagtings te wek en hulle dan aan hulself oor te laat. Om verantwoordelikheid vir die sieke te aanvaar beteken dat die kerk nasorg sal moet doen (Jonker 1983a:13).

3.2.5 Houding jeens mediese wetenskap

Die kerk berus nooit in siekte nie (Jonker 1985a:16). Dit beteken egter nie, sê Jonker (1983b:12), dat die kerk al die antwoorde het nie. Daar is 'n geheimenis in lyding en genesing opgesluit wat ons nooit op aarde ten volle sal verstaan nie. Dat ons nie alles weet nie, mag nie as verskoning gebruik word vir lamlendige optrede nie. Die kerk se basiese houding moet wees dat siekte 'n kwaad is wat geen reg in die koninkryk van God het nie, en waarvan Jesus ons wil reinig (Jonker 1983b:11).

Dat God ons gesond wil sien, beteken dat ons elke natuurlike middel mag en moet benut wat die geneeskunde bied (Jonker 1983b:12). Terwyl gelowiges dankbaar gebruik maak van geneeskunde, mag die kerk nooit sy unieke verantwoordelikheid vir die siek mens ontvlug nie (Jonker 1988:14). Waar die kerk sy siekepastoraat tot sielsorg verskraal, soos dit meestal in die kerk gebeur, ontvlug die kerk aan sy verantwoordelikheid. Die kerk het 'n unieke genesingsbediening, en daarom ook 'n unieke bydrae om tot die mediese geneeskunde te maak. Parallel langs die geneeskunde bedien die kerk die siek persoon deur koinoterapie met genesende hulp. Jonker ordeel positief oor die bydrae van mediese geneeskunde.

3.2.6 Rol van die Gees

In Christus lê alle heil. Maar die Gees is die *toepasser* of *individuator* daarvan. Die Gees bepaal die mate en wyse waarop dit wat ons in Christus is, hier en nou in ons uitgewerk word. In Christus is ons heilig, volmaak en genees. Hoe dié heil deur die Gees in die gelowige gewerk word, moet die Gees aan hom van situasie tot situasie duidelik maak. Sistematisering en reglynige denke oor die werk van die Gees is onmoontlik (Jonker 1985f:28). Daarom is die genesingsbediening direk afhanklik van 'n woord van kennis en wysheid, van 'n openbaring van God ten opsigte van die aspekte van siekte. Gesprek in die

dimensie van die Gees is daarom 'n essensiële deel van die bediening (Jonker 1986b:13).

Die Geestesgawes is altyd 'n gebeure. Dit word nooit ons besit nie. Die toepassing van die heil, ook van genesing, is die werk van die Gees, deur Geestesgawes (Jonker 1984a:36). Die mens se liggaamlike en emosionele welsyn word eers beskerm as die mens se gees al sy krag van God se Gees ontvang. Dié krag ontvang die mens by wedergeboorte en die ervaring van die vervulling met die Gees wat beskryf kan word as die openbaring van die verrese Christus in die lewe van die mens deur die Gees (Jonker 1987b:3).

3.2.7 Krag van verhoudings

Siekte vertel van die krag van verhoudings, van selfvervreemding en -sluiting, dat die mens gedwing word om in 'n wêreld te leef van vreemdelinge wat hom verkeerd verstaan en geen begrip toon nie (Jonker 1982:10). Die Bybel beskryf volgens Jonker (1985g:16; 1989a:249) die mense se diepste motivering as die wil-tot-verhouding. Die antwoord om God se koninkryk in ons verhoudingslewe te laat aanbreek is in 'n lewe van gehoorsaamheid, 'n lewe in die dissipline van die koninkryk. Dié dissiplines bestaan uit gebed, meditasie, studie van die Bybel, vergifnis, belydenis van sonde, aanbidding, getuienis, ensovoorts. Dissipelskap vra algehele toewyding en onvoorwaardelike getrouheid (Jonker 1985g:14).

3.2.8 Totale genesing

Jonker (1987a:10-13) som sy genesingsteologie op:

- Die liggaamlike siek mens se diepste nood is geestelik van aard.
- Die waarheid van totale genesing vereis 'n verskuiwing weg van genesing van siekte na genesing van die persoon.
- Die mens se geestelike nood en pyn is bepalend in liggaamlike siekte. Genesing lê in die ontdekking dat siekte betrekking het op die mens se verhouding met God, homself en ander.
- Liggaamlike siekte is slegs die oppervlakverskynsel van innerlike wanorde wat op 'n kommunikasiekrisis volg waarin die moderne mens homself bevind.
- Totale genesing is die kerk se verantwoordelikheid met die doel om die genesende krag van Jesus in die totale persoonlikheid te bemiddel.
- Wesenlik hiertoe is die gesprek as individuele onderhoud en in *koinonia* in die konteks van die Woord en gebed.
- Die tradisionele individualistiese benading van genesing moet vir die gemeentelike verruil word.

Jonker (s.a.:11) se voorskrif vir gesondheid is: goeie interpersoonlike verhoudings, empatiese vermoë, openheid vir ervaring en meditasie.

4 'N VERGELYKING TUSSEN LAKE EN JONKER

'n Sistematisering van Lake en Hezmalhalch se nadenke oor genesing toon verskeie ooreenkomsste, asook enkele verskille. Die ooreenkomsste dui aan dat dieselfde sake vir albei belangrik is. Die belangrikste ooreenkomsste is:

- In die terminologie wat albei gebruik, 'goddelike genesing', en ook vir dieselfde rede, om alle klem op genesing as God se werk te vestig.
- Op die vreemdheid van siekte binne die kader van die koninkryk van God, en die verband tussen siekte en sonde. Albei onderstreep dat siekte soms met persoonlike sonde te doen het, waarvan onvergewensgesindheid dikwels 'n belangrike element is, en die sonde van ander.
- Die onderskeid tussen die mens as gees, siel en liggaam, alhoewel Jonker baie meer genuanseerd met die terme omgaan. Lake is soms in rigiede denke hieroor vasgevang.
- Die aanduiding van die gemeente as die plek waar die genesingsbediening behoort te funksioneer. Jonker beklemtoon die kleingroep as die hart van die gemeente, terwyl Lake iets soortgelyks in sy genesingshuise geskep het. Nadat hy in 1911 terug is na Amerika, het hy die res van sy lewe daaraan gewy om 'healing homes' in stand te hou waar mense binne die kleingroep met genesing bedien is totdat dit plaasgevind het. Beide Lake en Hezmalhalch beklemtoon dat die kerk se verantwoordelikheid teenoor die siek mens nie ophou as 'n gebed vir genesing gedoen is nie, maar dat die kerk die hele pad met die sieke moet saamloop tot genesing plaasvind.
- Wat sleutelbelangrik is, is dat Lake en Jonker genesing theologies begrond in die heil wat Christus gebring het. Albei aanvaar dat daar deur die wonder van Jesus vergifnis van sonde en genesing van siekte vir gelowiges kom.

Wanneer verskille tussen Lake en Jonker beskryf word, is die belangrikste in hul Skrifgebruik. Waar Lake in die tradisie van tradisionele dogmatiese werk sy stellings onderstreep deur lyste Skrifverwysings te verskaf sonder om konteks in ag te neem, werk Jonker wat sy opleiding aan 'n Gereformeerde instelling gehad het, baie sorgvuldiger met die Bybel. Skrifgedeeltes word binne konteks aangehaal en bespreek, en die verband met ander gedeeltes word onderstreep. Jonker se geskrifte weerspieël dikwels deeglike eksegese en verantwoordelike nadenke oor Skrifgedeeltes.

'n Verdere verskil is wanneer Lake alle siekte oor dieselfde kam skeer en meen dat dit genees word, terwyl Jonker erken dat daar elemente van siekte is wat vir gelowiges onverklaarbaar is en waar genesing nie plaasvind nie. Jonker se meer realistiese benadering is ook pastoraal meer verantwoord.

Wat hiermee saamhang, is die verskil in hulle benadering tot die mediese wetenskap. Waar Lake geen ruimte vir mediese hulp laat nie, meen Jonker behoort kerk en geneesheer saam te werk om die totale mens met totale genesing te bedien. Wat in gedagte gehou moet word, is dat die mediese wetenskap in ons dag met rasse skrede gevorder het om siekte suksesvol te beveg terwyl Lake se dag veel minder mediese resultate gesien het.

5 SINTESE

Alhoewel sewe dekades Lake en Jonker van mekaar skei, dink hulle tog verrassend in dieselfde trant. Dit kan deels toegeskryf word daaraan dat hulle blootstelling aan dieselfde tradisie, die Pinksterbeweging, gehad het. Tog is daar elemente wat eie aan hulle denke is maar vreemd aan die hoofstroomdenke in die Pinksterbeweging, soos die klem op die gemeente as liggaam van Christus wat genesing bemiddel. Die moontlikheid dat Jonker hierin deur Lake se gepubliseerde preke en geskrifte beïnvloed is, kan nie uitgesluit word nie. Tog is dit ook moontlik dat hulle dieselfde paradigma in hul nadanke oor kerklike genesing gebruik het, wat tot dieselfde gevolgtrekings geleid het. So was albei aan die geskrifte van die bekende Nederduitse Gereformeerde predikant van die helfte van die negentiende eeu, dr Andrew Murray blootgestel.

LYS VAN AANGEHAALDE WERKE

Burger, I S V D M 1987. *Die geskiedenis van die Apostolieke Geloof Sending van Suid-Afrika (1908-1958)*. Braamfontein: Evangelie.

Chappell, P G 1983 The divine healing movement in America. PhD dissertation, Drew University.

Du Plessis, I G L 1984. *Pinkster panorama: 'n Geskiedenis van die Volle Evangelie Kerk van God in Suidelike Afrika 1910-1983*. Irene: Die VEK van God.

Hanekom, A R 1985. Wonder of vergissing? 'n Teologies-kritiese evaluering van moderne genesingswondere. MTh-thesis, Universiteit van Stellenbosch.

Horn, N 1984. John Alexander Dowie. 'n Tydige les uit die verlede. *Pinksterboodskapper*, 9 (9, September), 2-4.

Jonker, H [s.a.] Heil en hulp. *Pastorale teologie 1*. Braamfontein: Evangelie.

Jonker, H 1982. Die vernuwing van jou denke II: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 7 (2, Februarie), 9-11.

Jonker, H 1983a. Koinoterapie: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 8 (4, April), 10-12.

- Jonker, H 1983b. Jesus die groot Geneesheer: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 8 (8, Augustus), 10-12.
- Jonker, H 1983c. Geloof wat deur liefde werk: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 8 (9, September), 6-7.
- Jonker, H 1983d. Genesing van die persoon in koinonia: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 8 (10, Oktober), 32-34.
- Jonker, H 1984a. *Koinoterapie: Vernuwing in genesing*. Braamfontein: Evangelie.
- Jonker, H 1984b. Blydskap en genesing: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 9 (2, Februarie), 8-10.
- Jonker, H 1984c. Blydskap en genesing: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 9 (3, Maart), 8-10.
- Jonker, H 1984d. Kommunikasie in die kerk II: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 9 (7, Julie), 10-12.
- Jonker, H 1985a. 'n Belofte vir die gemeente (vervolg): Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 10 (1, Januarie), 14-16.
- Jonker, H 1985b. Nuwe aksente: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 10 (2, Februarie), 6-9.
- Jonker, H 1985c. Nuwe aksente II: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 10 (3, Maart), 14-16.
- Jonker, H 1985d. Angs en genesing II: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 10 (5, Mei), 8-10.
- Jonker, H 1985e. Siekte en die innerlike mens: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 10 (6, Junie), 6-8.
- Jonker, H 1985f. Ons geleentheid: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 10 (8, Augustus), 26-28.
- Jonker, H 1985g. Getuies van die koninkryk: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 10 (12, Desember), 14-16.
- Jonker, H 1986a. Prestasie: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 11 (2, Februarie), 10-12.
- Jonker, H 1986b. Innerlike krag: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 11 (9, September), 10-12.
- Jonker, H 1986c. Totale genesing: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 11 (11, November), 14-17.

- Jonker, H 1987a. Totale genesing: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 12 (1, Januarie), 10-13.
- Jonker, H 1987b. Mense van die koninkryk: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 12 (5, Mei), 12-13.
- Jonker, H 1988. Persoon-wees in die versoening; aspekte van wat die Bybel ons leer oor mens-wees: Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 13 (2, Februarie), 14-16.
- Jonker, J P L 1989a. Siekte en genesing vanuit 'n geloofsperspektief, in Smuts, A J (red), *Predikant en pastorale praktyk: Teologiese en sielkundige perspektiewe*, 239-254. Pretoria: Academica.
- Jonker, H 1989b. Charismatiese sielsorg in die onderhoud (vervolg): Vanuit ons spreekkamer. *Pinksterboodskapper*, 14 (3, Maart), 10-11.
- Lake, J G 1948. The gift of healing. Is it for you? *Trooster en boodskapper van hoop*, 17 (198, April), 14-15.
- Lake, J G 1954a. Hiskia se siekte en genesing. *Trooster*, 23 (3, Februarie), 8-9, 21.
- Lake, J G 1954b. Die genade van goddelike genesing. *Trooster*, 23 (8, September), 15-16.
- Lake, J G 1960a. Die koperslang. *Trooster*, 30 (4, Mei), 17-18.
- Lake, J G 1960b. Vrae met betrekking tot genesing. *Trooster*, 30 (7, Julie), 20-22.
- Lake, J G 1960c. Vrae met betrekking tot genesing. *Trooster*, 30 (8, Augustus), 25-27.
- Lake, J G 1968. Kersdag 1910. *Trooster*, 38 (12, Desember), 5, 14. Vertaling deur H J Schepers.
- Lake, J G 1983. Dr John G Lake: Soos 'n apostel na Afrika. Historiese opwekking in Suid-Afrika. *Pinksterboodskapper*, 8 (7, Julie), 32-33.
- Langerman, J L 1983. Apostolic Faith Mission of South Africa: A revitalization of the theological concepts of church ministry. DMin dissertation, Fuller Theological Seminary.
- Lindsay, G (ed) 1971. *The new John G Lake sermons*. Dallas: Christ for the nations.
- Lindsay, G (ed) 1976. *Spiritual hunger, the God-man and other sermons by John G Lake*. Dallas: Christ for the nations.

Lindsay, G (ed) 1979. *The John G Lake sermons on dominion over demons, disease and death*. Dallas: Christ for the nations.

Reidt, W H 1981a. *Jesus: God's way of healing & power to promote health. Featuring the miracle ministry of Dr John G Lake*. Tulsa: Harrison.

Reidt, W H 1981b. *John G Lake: Adventure in God*. Tulsa: Harrison.

Reidt, W 1989. *John G Lake: A man without compromise*. Tulsa: Harrison.